

Erik Kråkströmin suunnitelma Kone ja Silta Oy:lle Hakaniemeen Helsinkiin 1964. Kuva: Arkkitehtuurimuseo.

Erik Kråkström kaavasuunnittelijana

Juhana Lahti

Arkkitehti Erik Kråkström (1919–2009) laati useita keskisuurten kaupunkien yleis- ja asemakaavoja Maarianhaminasta Raaheen 1950-luvun alusta 1970-luvun puoliväliin asti. Hänen kaavoituksensa sitoutui toimintojen erottelun periaatteeseen: ”Kaupunkisuunnittelun tehtävä on kehittää inhimillinen ympäristö ihmisen eri toiminnoille.” Hän kritisoi lainsäädännön puutteellisuutta ja markkinavoimien valtaa kaavoituksessa ja tavoitteli ihmisläheistä, kulttuurista ja historiasta ammentavaa yhdyskuntasuunnittelua. Kråkström toimi useissa arkkitehtuurin ja kaavoituksen asioita edistävissä toimielimissä kotimaassa ja pohjoismaissa 1957–1971.

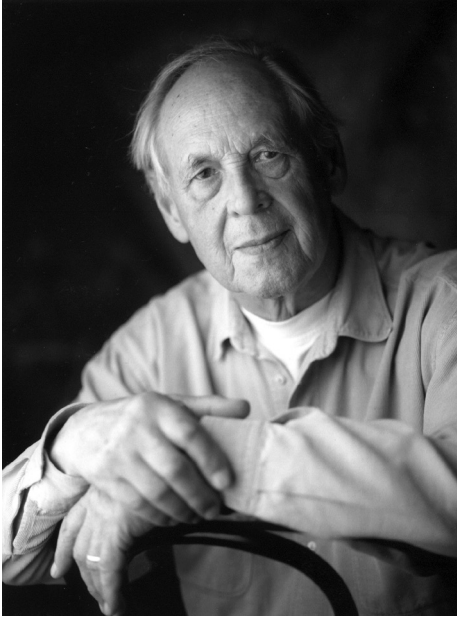
Erik Kråkström valmistui arkkitehdiksi 1948. Hän perehtyi kaavoitukseen työskennellessään arkkitehti Yrjö Lindegrenin kanssa. He laativat Alvar Aallon nimiin luettua Rovaniemen ”poronsarvikkaavaa” Suomen Arkkitehtiliiton (SAFA) jälleenrakennustoimistossa toisen maailmansodan lopulla. Yhteistyö jatkui Lindegrenin toimistossa 1948–1952 Helsingin keskustan suunnittelun parissa. Lindegren oli voittanut Töölönlahden asemakaavakilpailun 1948. Opiskeluaikoina Kråkström osallistui kaavakilpailuihin yhdessä Olli Kivisen kanssa.

Yhteistyö Ahti Korhosen kanssa

Kråkström perusti oman toimiston 1950. Kaavoitustöissä hän teki tiivistä yhteistyötä Ahti Korhosen kanssa 1953–1969. Kråkström jatkoi opintojaan Kalifornian yliopistossa Berkeleyssä 1954–1955. Jo silloin hän tutustui tietokoneen mahdollisuuksiin suunnittelun apuvälineenä, erityisesti kaupunkisuunnittelun mittakaavassa.

Kotikaupunkiinsa Espooseen Kråkströmin laatimista kaavoista tärkeimmät ovat yhdessä Ahti Korhosen kanssa tehdyt Matinkylän kaavarunko- ja asemakaavaluonnos 1958–1967 ja Lähderannan rakennussuunnitelma ja asuinalueen toteutus 1963–1966. Lähderanta on yksi heidän päätöistään.

Se on yhtenäinen aluekokonaisuus, jonka kaava perustuu liikenteen erottelun periaatteelle. Alueella sijaitseva ennätyskellisen suuri asunto-osaakeyhtiö Asunto Oy Lähderanta - Källstrand Bostads Ab käsittää 576 asuinhuoneistoa ja liikerakennuksen.



Erik Kråkström. Kuva: Arkkitehtuurimuseo.

Yhdyskuntasuunnittelun jatkokoulutuskeskus YTK (tai YJK) perustettiin Teknillisen korkeakoulun yhteyteen 1968, samanaikaisesti yhteispohjoismaisen yhdyskuntasuunnittelun jatkokoulutusinstituutin Nordplanin kanssa. Jatkokoulutuksen taustaselvitystyötä tehnyt Kråkström toimi YTK:n sivutoimisena esimiehenä vuoteen 1970, kunnes esimieheksi määrättiin Olli Kivinen. 1960-luvun lopulla Kråkström kirjoitti koulutuskysymyksistä Arkkitehti-lehdessä selvitystyöhön ja pohjoismaiseen yhteistyöhön liittyen.

Valikoitujen kaavatöiden luettelo:

- Helsingin keskustasuunnitelma (yhdessä Yrjö Lindegrenin kanssa 1951–52) 1951–54.
- Hyvinkään keskustakilpailu 1954 (toinen palkinto)
- Hyvinkään keskustan asemakaava 1955–57
- Maarianhaminan yleiskaava ja asemakaava 1958–65.
- Tammisaaren yleiskaavaluonnos ja asemakaava 1958–67.
- Espoon Matinkylän kaavarunko- ja asemakaavaluonnos 1958–67.
- Vaasan yleiskaava ja keskusosien asemakaava 1960–68.
- Kouvolan keskustan asemakaavakilpailu 1961 (jaettu toinen palkinto)
- Raahen keskusta 1961–64.
- Tornion asemakaavakilpailu 1962 (toinen palkinto)
- Espoon Lähderannan rakennussuunnitelma ja asuinalueen toteutus 1963–66.
- Helsingin Jakomäen asemakaava 1963–66.
- Helsingin Kone- ja sillan alueen (Hakaniemi, Merihaka, Sörnäisten ranta) järjestelyehdotus 1964.
- Helsingin Niemenmäen asemakaava 1965.
- Kuopion yleiskaava ja keskustan asemakaava 1967–72.
- Sipoon Nikkilän rakennuskaava 1968–72.
- Kuopion Neulamäen teollisuuskylä 1973.
- Yleis- ja asemakaavoitusta Lahden kaupunkiin, mm. eteläisten kaupunginosien osayleiskaava 1974–76.
- Asemakaavoja Espooseen: Pappilanmäki 1978, Lukkarinpuro 1978 ja Finnsinmäki 1981.

Luettelo perustuu Erik Kråkströmin itsensä laatimaan työluetteloon, joka on Arkkitehtuurimuseon kokoelmissa.

Kirjoittaja

Juhana Lahti, filosofian tohtori ja Arkkitehtuurimuseon tutkimuspäällikkö.

Artikkeli on julkaistu 2019.

Lähteet

Arkkitehtuurimuseon arkisto.

Liesto, Martti 1988. Teknillinen korkeakoulu 1908–1988. Hämeenlinna: Karisto.